

FOAIA DIECEZANĂ

Organul eparhiei ortodoxe române a Caransebeșului

..... APARE DUMINECA

Prețul abonamentului:		Manuscrisele nu se înapoiează și se adresează redacțiunii „Foaia Diecezană”; iar banii pentru abonamente și inserațiuni se trimit administrațiunii „TIPOGRAFIA și LIBRĂRIA DIECEZANĂ” în Caransebeș.	Prețul inserțiunilor:	
Pe un an	240 Lei		Pentru publicațiuni oficiale, concurse, edicte etc. publicate de 3 ori, dacă conțin	
Pe jumătate de an	120 „		până la 150 de cuvinte 120 Lei, până la 200	
Pe un pătrar de an	60 „		de cuvinte 180 Lei, de aci în sus 200 Lei.	
Un număr	5 Lei.			
Pentru străinătate pe un an	300 Lei.			

† VASILE GOLDIȘ

A murit Vasile Goldiș.

Fostul ministru de culte, luminatul președinte al Astrei, cărturarul de rasă a plecat din această lume pe ușa modestiei, ca secretar al Consistoriului dela Arad.

În vârstă nu tocmai avansată, dar măcinat de o îndelungă boală s'a dus în fericire, spre sălașele de martiri și mucenici, ca să-și spovedească minunatele sale fapte din serviciul națiunii române. Căci aiudoma unui bun părinte, a iubit la nesfârșit fiii patriei române, pe care a văzut-o conturându-se din visul înaintașilor, din semnele vremilor și înțelepciunea omenească, tot mai apropiată de desăvârșire.

La 1918 a fost sufletul adunării dela Alba-Iulia, unde a redactat Actul Unirii, la câțiva ani în urmă este Ministru de Culte, apoi președinte al Astrei, ale cărei lumini le împrăștie asupra întregului rotagol românesc.

Acum trei ani și ceva, în toamna lui 1930 orașul nostru s'a învrednicit de congresul anual al Astrei, deși președintele ei harnic, Vasile Goldiș, era bolnav și în neputință să prezideze. Este cu toate astea reales președinte.

Și cu toată îndărătnicia boalei, el a servit Astra cu directivele și sfaturile lui până la sfârșit... Cu moartea lui se răpune un stâlp luminat care a eșit din tinda bisericii, să verifice încă odată tăria și ajutorul ei în serviciile de totdeauna date poporului românesc.

Recunoscătoare, națiunea i-a făcut funeralii naționale...

Biserica din eparhia soră și vecină își pleacă fruntea înaintea ilustrului dispărut zicând creștinește:

Dumnezeu să-l ierte și cu dreptii să-l odihnească!

În fața unui mormânt nousăpat.

Acum o săptămână s'a stins în Arad un român conștiu de datoria sa.

S'a stins: Vasile Goldiș.

Pentru prima dată i-am văzut statura svelta în casa modestă a părinților mei, când alături de tinera sa soție Viola luase contact social cu familiile românești din Caransebeș, unde venise în anul 1886 ca profesor la Institutul pedagogic, la stăruința neuitatului nostru episcop Ioan Popasu, care știa să-și aleagă împreună-muncitorii săi.

Dupăce în cercurile oficiale a fost apreciat ca bună putere didactică, în curând câștigă și simpatiile societății românești bineînchegate pe timpul acela.

Luând parte la toate manifestațiunile vieții românești, ce se desfășuraseră pe atunci la sediul episcopiei noastre, stă trei ani de zile în Caransebeș.

După trei ani, trece ca profesor la gimnaziul confesional-român din Brașov.

În toamna anului 1891 însoțit de tatăl meu, luai și eu, ca mulți alți studenți, drumul Brașovului, care Brașov îl consideram pe atunci de Meca noastră românească, întru pregătirea tineretului pentru calea vieții.

Ne-am oprit în casa ospitală a profesorului Vasile Goldiș, recomandat fiind în atențiunea sa binevoitoare.

Vasile Goldiș propunea la gimnaziul român din Brașov istoria și limba latină. Par'că și astăzi îl văd la catedră. Avea o expunere limpede, ași putea zice fascinătoare. Era stăpân pe materia ce ni-o propunea. Din când în când arunca asupra noastră câte o privire moroasă pe sub sprânceană, o privire, care ne însufla respect și care era menită să țină strinse frânele disciplinei.

Sub regimul său sever învățasem carte și îndeosebi învățasem să nu fim desordonaji.

Intra muros: pretindea să ne însușim cunoștințe și să păstrăm disciplina, extra muros: era om de viață, gata să treacă cu vederea câte o ispravă studentească.

În anul 1901 la insistența unchiului său, a episcopului Iosif Goldiș, iasă din legăturile active ale gimnaziului din Brașov, fiind ales de secretar eparhial în Consistoriul diecezan din Arad.

Întind în serviciul bisericii i-se deschide un nou teren de activitate. Devine apărător fervent al școalelor noastre confesionale, pășind în arena politică. Ca ziarist a colaborat la „Tribuna“, apoi a înființat în anul 1910 ziarul „Românul“. Când îl vedem, ca deputat naționalist în dieta Ungariei, când ca propagandist în pătura de jos a poporului. Fiind o putere de muncă extraordinară, dezvoltă o activitate națională tot mai intensă, încât numele lui se împletește adânc printre firele istoriei Românilor celor dincoaci de Carpați.

Vasile Goldiș a fost unul dintre fruntașii noștri, care a luat parte activă la toate actele naționale de importanță istorică, inclusive la actul dela Alba-Iulia, unde poporul român a decis a se uni cu țara-mamă, punându-se el în fruntea delegației, care a prezentat Regelui Ferdinand hotărârea autodeterminării noastre. Cu acest act solemn se încheie perioada a doua a vieții sale laborioase.

Urmează munca sa desfășurată în jurul consolidării României întregite.

De vremece era orator și stilist de forță, bazat pe pregătirile sale solide, a continuat activitatea, ca șef de rezort în Consiliul dirigent, ca deputat în Cameră, ca președinte al Asociației Culturale „Astra“ și în fine ca Ministru al Cultelor și Artelor.

Discursurile sale, rostite la diferite ocazii serbătorești, parte le-am auzit, parte le-am citit cu atențiune, căci totdeauna aflăm în structura lor robustă câte un adevăr social, așezat pe bazele unui naționalism integral. Dovadă, că era în curent cu autorii de bun renume din literatura mondială. Avea și în domeniul sociologiei o pregătire adecvată cerințelor timpului de astăzi. Era omul, care mereu citea, studia, punându-se în curent cu evoluția vremii.

În anii din urmă l-am întâlnit în gara Băilor Erculane. Se pregătea se întreprindă o călătorie mai lungă în străinătate, iar pentru ultima oră l-am văzut în parlament, pe banca ministerială. De atunci nu l-am mai zărit, căci înbolnăvindu-se trăia retras în Arad.

În biblioteca mea păstrez, ca o scumpă amintire manualul de istorie, pe care ca student în Brașov l-am scris cu mâna mea după prelegerile sale, care manual a fost apoi revăzut de profesorul Vasile Goldiș și înmulțit pentru uzul studenților.

* * *

Vasile Goldiș ca profesor și pedagog va fi având merite pe teren cultural, dar pe teren politic a fost unul dintre cei neîntrecoți ai noștri, pentru că ce a sămănat în ogorul național, nu numai că a încolțit, ci a și dat roade în belșug.

De aceea cu durere în suflet ne-am despărțit de acest mare bărbat al nostru, zicându-i de rămas bun:

Dormi în pace, fiu devotat al neamului tău.

Lupta ta dreaptă fiind, a fost încununată de succes.

Patriotismul tău, rămână pildă generațiilor viitoare.

În fața mormântului tău toți Români au închinat tricoul în doliat în semn de recunoștință pentru inima ta, pentru munca ta, pusă o viață întreagă în slujba națiunii române.

A. Moaca.

Țara Severinului.

Numai admitând stăpânirea politică și bisericească a sudului asupra nordului Dunărean, se poate explica în chip firesc și logic pătrunderea limbii slavone în biserica românească. Anumite tradiții vorbesc și de silniciile întrebuintate de cei dela sud, ceeace nu ar fi cu totul imposibil.

De unde vine cuvântul „Severin“ dat atât țării cât și cetății ce a ființat la Dunăre? Documentele care amintesc prima dată de „Severin“ sunt abia din secolul al XIII-lea (Pesti Frigyes, Szörényi bántag) sub forma „terra Zewra“, „terra de Zevrino“. „banus de Zevrinio“. Actele pornesc din cancelariile regilor Ungariei, numirea însă nu e ungurească și nici dela Romani nu vine. Se pune în legătură „Severin“ cu al împăratului Severus, cu al sfântului Severus, cu al unui popor slav locuitor în acele părți cu numele Severani, cum face Schafarik. Nici care însă nu dă o motivare satisfăcătoare. Dacă admitem însă că Oltenia și cel puțin o parte din Banatul nostru au făcut parte din Bulgaria de dinaintea anului 1018 și din imperiul româno-bulgar, și că ei au dat numirea de „țara dela nord“ ce s'ar traduce în limba bulgaro-slavonă cu „severna zemlja“, am avea originea cuvântului Severin în slavonul severan,-na, care înseamnă: „nord, mează-noapte“.

Episcopul Vidinului care organizează viața călugărească în mănăstirea din Maribana la începutul veacului al XI-lea, a făcut aceasta pentru că până acolo i se întindea puterea ierarhică și avea cu atât mai vătos pe cei din teritoriul actual al diecezei caransebeșene sub păstoria sa, și starea aceasta a trebuit să dureze până când se înființează metropolia Severinului la anul 1370. Înființarea acestei metropolii s'a făcut pentru apărarea bisericii ortodoxe când regii Ungariei au început o intensă propagandă catolică. E interesant să se vadă cu ce mijloace credeau acești regi să ne convertească. Regele Ludovic la 1366 poruncește să fie scoși din țară preoții ortodoxi împreună cu familiile lor; nobilii și chinezii să-și piardă moșiile, dacă stăruiesc în legea lor răsăriteană. Împăratul Sigismund întărește din nou măsurile luate de antecesorul său. Iar când a ajuns țara Severinului în mâinile lor, metropolia Severinului a încetat și atunci de bună seamă că iar Vidinul, ca cea mai apropiată episcopie, ne primea în brațele sale.

Ceea ce se hotăra la Buda în cancelariile regelui împotriva ortodoxilor, era mai greu de executat la fața locului. Că nobilii români în veacul al XIV-lea și XV-lea nu se prea îngroziau de poruncile catolicilor ci își păstrau credința lor răsăriteană, o dovedește faptul că ridicau biserici și înființau mănăstiri, din cari unele s'au păstrat până în zilele noastre. Așa a fost mănăstirea din Peri ridicată la 1391 de doi boieri maramureșeni, iar dintre bisericile cari mai există, amintesc de biserica din Crișcior pe apa Crișului și cea din Sân Geordzul de pe Streiu, în județul Hunedorii, unde se poate citi până astăzi inscripția: „În numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh a zidit jupânul Chendreș și jupânița lui Nistora această mănăstire sfântului marelui mucenic și ostaș al lui Christos Gheorghe. . . . în zilele lui Jigmon craiu . . . anul 6917, Octomvrie 2 zile“ [Cea mai veche ctitorie de nemeși români în Ardeal (1408—9) de N. Iorga. 1926], deci într'o vreme când se reînnoiesc asprele porunci ale regelui Ludovic de către Sigismund, boierii români ridică mănăstirea care dela 1408 a putut rezista tuturor intemperțiilor până în zilele noastre. Biserici și mănăstiri, preoți și călugări au fost întotdeauna pe teritoriul stăpânit de Unguri, în Banat dependenți de episcopia Vidinului, apoi de metropolia Severinului, iar dela mijlocul veacului al XVI-lea de episcopiile ce au luat ființă în chiar cuprinsul Banatului, despre ceea ce voi scrie altă dată.

Petru Olde
preot-profesor de religie.

Primejdia sectară.

De: Pr. D. Blidariu.

Ori ce s'ar zice, ori cât am fi de acuzați, că noi preoții nu ne-am cunoaște chemarea, că din vina preotului sectele se înmulțesc. Toate acuzațiile de felul acesta la adresa preoțimii, sunt aduse pe nedrept.

Fără să exagerez, *preotul își face datoria*; fie care după puterile sale. Starea lucrurilor azi a luat altă întorsătură. Poporul nostru nu mai este cel pașnic de dinainte de război. În timpul războiului oamenii au cutreerat mări și țări, au văzut multe, ce până atunci nu văzuseră și nici nu auziseră. Războiul trecut a schimbat cu totul firea Românului.

Ce bine mai putem aștepta dela parohienii cari în persoana preotului nu văd decât un spin pentru ei, căci hălitorii de cele sfinte spre a-i prinde mai ușor în cursă, sub pretext că propovăduiesc adevărata pocăință, aduc cuvinte de batjocură la adresa preotului. Poporul neștiutor de ce i-se pregătește, le dă crezare și astfel devin cei mai înverșunați adversari ai bisericii, ai slujitorilor ei.

Acolo, unde văd că rătăcirea lor nu mai este prielnică și spre a tulbura apa, de a pescui câte ceva, îndeamnă poporul la nesupunere față de preot, căci: de ce să se dea bir parohial, că preoții încasează taxe stolare prea mari, că și ei -- sectari -- plătesc preoții, căci doar plătesc impozite ca și ceilalți cetățeni și că preoții sunt salariați ai statului și trăiesc boierește și pe lângă că sunt bine plătiți mai au și sesiuni parohiale foarte mănoase. La auzul acestora, poporul rămâne influențat, contribuind pe deoparte și criza financiară, și așa îi urmează.

Cutezanța lor merge și mai departe, căci au început a face propagandă că preoții nu peste mult vor fi scoși din bugetul statului. Ce vom zice la toate astea?

Iată dar, *cât de mare este primejdia sectară* și până unde merge cutezanța lor.

Niște nepricopsiți au ajuns să ne defăimeze numele de slujitori ai sfintelor altare, cari prin atâtea lipsuri și necazuri ne sbatem.

Se pretinde mult preotului, *jerifă chiar*, dar și preotul cere un lucru: *sprijinul de conlucrare al laicilor*.

Până când într'o colaborare strâns unită clericii nu vor apăia biserica și așezămintele ei, până atunci poporul nu se va trezi din somn.

Purtăm numele de români, vorbim românește, trăim în țară românească, dar nu și în „legea românească“ (poporul nostru credința strămoșească o numește lege românească).

Suntem în progres. Dar credința? În plin regres. Dovadă, desmembrarea poporului în fel de fel de secte.

Sectarii prezintă un mare pericol atât pentru biserică cât și pentru stat, și iată de ce: ei nu sunt altceva decât niște unelte în mâinile străinilor, cari sub masca că propagă pocăința și mântuirea sufletului, propagă ură și nesupunere față de autorități, exemplu: refuzul depunerii jurământului, de a nu pune mâna pe armă (sâmbătarii), ca după ce își vor vedea scopul fapt îndeplinit, cu ajutorul acestor coade de topor să dărâme temeliiile statului român. Într'un viitor război vor apăra aceștia țara ca români adevărați? Nici de cum. Căci frate îi este străinul baptist, adventist, etc.

Să se știe, sectarii până într'atâta s'au denaturat, că pe frații lor de un tată și de o mamă, nu-i mai numesc frați, dacă nu sunt pocăiți ca pe unii, ce încă mai stau în negura păcatului, căci așa i-au învățat domnii episcopi (predicatorii baptiști spun că sunt în rang de episcopi).

Cine a ajuns să terfelească numele de episcop! Vai de ei. După faptele lor se cunosc.

Măsură nedreaptă...

O chestiune importantă vreau să pun în discuție și prin aceasta spre cunoștință tuturor celor ce au urechi de auzit ca să audă.

Este adevărat că despre cele ce vreau să aștern pe hârtie — nu s'a prea scris prin ziarele eparhiilor noastre. E vorba de sesiunile parohiale din părțile muntoase. Arătând unui străin sesiunea parohială din comuna mea, și-a făcut cruce zicând: sigur că dacă se găsea pe acele vremuri un teren mai rău și mai prăpăstios în hotar, acela era destinat ca dotație preoțească. De câte ori nu-mi vine să cred, că sau slăbiciunea celor ce l-au primit, sau neputința de reacțiune față de atotputernicii slujbași ai imperiului austriac, i-a silit să primească orice li-s'a oferit — după zicala rămasă din bătrâni, mai bine ceva decât nimic. Dintr'un areal de 4000 jughere — cât e hotarul comunei — se putea ușor găsi câteva zeci de jughere pământ de muncă, la șes, nu dealuri, râpi prăpăstioase, pe unde nu prea pot umbla nici caprele, necuni plugul sau omul cu coasa. Puținul teren de muncă cuprins de spini, lipsit de drumuri, aproape nu rentează cheltuielile ce se fac cu cultivarea lui, potrivit cuvintelor cărții sfinte: „Pământul vostru nu va aduce sâmbânța sa“ (III. Moise, 26, 20). De 24 ani mă trudesesc să

curăț accastă sesie de spini, dar după părerea mea se cere o viață matusalemică ca să stârpești blăstămul rostit de Dumnezeu lui Adam, că „spini și pălămidă va răsări ție“; acest blăstăm s'a transplântat numai în părțile noastre.

Revenind la ceea ce vreau să scot la iveală este deosebirea ca între cer și pământ, între sesiunile celor dela munte față de cele dela șes. Ceea ce produce pământul acestora într'un an, nu produce al nostru într'o viață de om. Dovedesc aceasta cu date: în sesiunea mea puținul arabil abea-mi aduce anual cam 500 Kg. grâu, deci în 24 ani de păstorire mi-a adus circa 10—12 mii Kg. grâu prin urmare în jumătate de veac cam 2 vagoane, socotit fiecare an cu recoltă mijlocie. La șes, socotind anual numai un vagon, în 50 ani 50 vagoane grâu. Iar statul — mărinimos — nu face nici o deosebire între preoții dela munte și șes, ci aceeaș întregire de salar o dă și unuia și celuilalt, pe când asta pentru unii e chestie de viață, pentru alții un spor, după cuvintele cărții sfinte, că tot celui ce are i-se va mai da.

Deci tu preot de munte, dacă Dumnezeu te-a norocit și cu copii mulți, apoi să ții pas cu lumea, să-i și hrănești pe an cu 500 Kg. grâu, dar să-i și îmbraci și să-i și înșcolezi din cei peste 2000 Lei lunar ca și colegul tău dela șes, a cărui soție joacă tenis, iar a ta nu se poate ivi în poartă de „îmbrăcată“ și de „încălțată“ ce e. De dări nu mai vorbesc, acelea storc și ultima vlagă din buzunarul destul de secătuit al preoților dela munte. Preoți săraci între un popor sărac.

Nu cârtim contra fraților mai bine situați, nici contra norocului lor, ridic glasul contra tratamentului aplicat cu aceeaș măsură — de stat — și nouă și celor cu o situație exirem de bună.

Venitele stolare între oamenii săraci dela munte sunt ca și inexistente, vor fi reduse ele și la șes, dar cred că tot mai pică ceva acolo mai mult ca la noi. Aceeaș soarte împărtășesc cu noi și notarii și învățătorii din satele dela munte, pe când cei dela șes au automobile, case, vile, etc.

O recalculare a veniturilor, o justă clasificare a sesiunilor dela șes și dela munte, nu poate fi decât spre dovedirea adevărului expus în cele de sus. Cei ce vor dreptate, nu vor cârti contra unor frați în Christos, dintre cari cei mai mulți doar prin haine se deosebesc de ceilalți muncitori de pământ, pe când în privința școlilor au stat pe aceleași bănci cu colegii lor dela șes, cu deosebirea că unora li-s'au înăsprit palmele ținând de coarnele plugului, pe

când pe celalalt l-a binecuvântat Dumnezeu cu toate bunătățile pământului fără pic de muncă. Celce va tăia acest nod gordian, va fi omul dreptății, care va binemerita laudă nu numai dela noi, ci și dela urmașii noștri. O eventuală răscolire a sufletelor pe tema acestei revizuirii, ar fi dovadă de o totală lipsă de iubire evanghelică, care, dacă nici între noi nu există, „suntem mai de plâns decât toți oamenii“ (I. Cor. 15, 19).

Dixi et salvavi animam meam!...

Cornea, 1934.

Nicolae Văleanu preot

La o șezătoare culturală.*)

Iubiți ascultători,

V'ați adunat astăzi mulți la indemn propriu, mulți la indemnul copiilor D-voastră cecece, în numele colegilor, țin a Vă mulțumi, cum zic ați mai venit lăsând la o parte grijile zilei de mâine, griji cari sunt tot mai apăsătoare asupra noastră, a tuturor.

Și acum dați-mi voe, ca pe lângă copilașii D-voastră, cari azi prin serbarea lor vă dau prilej de a vă convinge că numai școala a fost și este lumina sufletului D-voastră și că „Învățătorul este unealta care prin muncă grea și oșobitoare sparge cetatea întunerecului minții omenesci; să stăm puțin de vorbă asupra unor lucruri de o foarte mare importanță pentru noi ca creștini, ca popor și ca Români“...

Dumnezeu care cu puterea-i nemărginită putea să facă lumea cu toate ale ei într'o clipă, totuși, după cum bine știți, a făcut-o în 6 zile iar ziua a șaptea a odihnit lăsându-o pentru omenire zi de odihnă și de rugăciune.

Să stăm puțin și să ne întrebăm: oare mai suntem noi vrednici de bunătatea Celui de sus? Hotărât putem s'o spunem că nu. Nu, pentru că fraților Duminecile și sărbătorile lăsate de Dumnezeu și sfânta noastră biserică sunt pentru noi nu zile pentru rugăciune și mulțumire ci prilejul cel mai potrivit pentru a ne aranja câte și mai câte chestiuni din ziua de ieri sau pentru ziua de mâine.

Avem norocul să sune clopotele, căci poate am uita cu desăvârșire că e sărbătoare. Și oare nu va plânge sfântul locaș privind cu tristețe la lumea care aleargă grăbită în sus și în jos pentru afaceri. Ba am devenit așa de nepăsători că ne este tot atât dacă trecem pe lângă sfânta biserică sau pe lângă oricare altă clădire.

De ar învia aievea moșii și strămoșii cari cu mari jertfe ridicaseră acest locaș dumnezeesc, vă mărturisesc, că blestemați am fi cu cele mai înfiorătoare blesteme ale lor, de părinți.

Nu vă mirați, căci urgia lui Dumnezeu asupra noastră n'o putem compara nici cu cel mai mic firicel de nisip din mare, în raport cu răutatea noastră care este poate mai înaltă decât orice înălțime din lume.

* Conferință rostită de învățătorul Nistor Boșcaiu din Borlova la șezătoarea școlară dela 4 Februarie a. c. (Duminea fiului risipitor).

Nu așa se răsplătește credința și biserica, fraților. Azi nu ne mai este bună credința; azi nu ne mai este bună crucea, ocrotitoarea și păzitoarea a toată lumea; azi nu mai sunt bune învățăturile drept credincioase ale sfintei noastre biserici, azi, cu un cuvânt, nu mai e bun nimic. Facem și noi ca prințul din poveste, căruia i se ură de învățăturile mamei și urmările au și venit, căci a căzut pradă dușmanului rapitor.

Dar, acum să vă întreb unde a fost refugiul și cine ne-a sprijinit și ocrotit moșii și strămoșii noștri timp de aproape 2000 de ani de când existăm ca popor pe acest pământ. Atunci când urgia dușmană despre care voi vorbi mai jos apuca peste acei necăjiți, cine-i ținea legat uniți, cine-i apăra. Credința fraților și bisericuța lor.

Unde alerga mama desperaia ducându-și pe brațe copilul bolnav pentru a-l mântui?

Unde îngenunchia soldatul și se ruga pentru a fi reintors sănătos la ai săi acas? Cel căzut în primejdie unde-și afla mângăere? Unde mergea cel bolnav ferm convins că se va tămădui?

Toți și iar toți numai la biserică iar astăzi ne comportăm față de biserică întocmai ca jidovii cari au pus pe cruce pe Mântuitorul omenirii și pentru ce? Pentru că le-a tămăduit bolnavii, a înviat morții și a făcut atâtea minuni dumnezeiești. Asta este răsplata?

Astăzi suntem liberi, astăzi nu ne temem de nimeni și de nimic. Dar mă tem și această teamă trebuie s'o avem toți.

N'au trecut încă urmele războiului celui mare. D-voastră cei mai mulți sunteți martori; acest crâncen războiu a măcinat nu mai puțin de 23 milioane vieți, lăsând pe drumuri copii, orfani și văduve neajutorate. Și dacă ne aruncăm privirea înspre toate granițele țării, nouri negri vom vedea ridicându-se, cari prevestesc deslănțuirea unei grele furtuni și atunci bună grijă trebuie să avem căci dela noi atârnă soarta noastră. Să ne deșteptăm cu un ceas mai de vreme, să părăsim căile apucate reintorcându-ne la vechiul scut, la vechea credință care ne va ierta după cum tatăl a iertat pe fiul risipitor.

Mântuirea sufletului n'a avut-o fariseul ce și-a bătut peptul cu vameșul care-și recunoștea păcatele. Nu trebuie noi înșine a ne crede drepti și sfinți, disprețuind pe alții, ci din contră, va trebui să ne credem netrebnci, neindreptățiți nici măcar ochii de a-i ridica către Tatăl cel ceresc.

Vedeți fraților aceasta ne-a învățat și ne învață sfânta Biserică pe care azi o privim după cum jidovii priveau pe mântuitorul pe cruce.

Și acum după ce mi-am ținut de sfântă datorie a vă arăta acest trist și dureros adevăr, dați-mi voe a trece la o altă datorie a noastră ca popor și ca Români.

Într'una din zilele săptămânii trecute care a fost ziua de 24 Ianuarie 1934 la mulți poate dintre D-voastră le-a părut cu mirare auzind clopotele trăgând și cred că or și fi întrebând că cine o fi trecut pe cealaltă lume? Răspunsul i-a fost că e sărbătoare națională și lăsându-o în grija preotului, a dascălilor, a d-lor dela notariat își vede mai departe de lucru lată a doua parte rea pe care iar noi Români o avem. Un lucru e știut. Nu există popor care să nu-și serbeze cu cinstea cuvenită anumite zile în amintirea unor evenimente prin cari a

trecut ca popor. Acum sunt sigur că în mintea D-voastră vă întrebați „păi da, sărbători bisericești, săbători naționale“... apoi mai fiind socoreală că noi Românii mai avem straița plină și cu sărbători băbești, atunci jumătate anul e numai sărbătoare. Ei vedeți aici e răul căci mult mai mult cinstim ziua ursului, foca, ș. a. decât Sf. Paști, ori o zi mare a neamului. Noi, Românii, cari după cum spuseși și mai înainte, suntem poate cel mai încercat popor. Nu știu dacă istoria vreunui popor cuprinde atâtea frământări ale trecutului câte ne arată istoria noastră. De când ne-am născut ca popor pe aceste plaiuri, noi am fost cardele tuturor năvălirilor din răsărit și meazănoapte. La noi s'au oprit, pe noi ne-au jefuit, tot ce le-a fost bun numai la noi au putut găsi.

Tătarii, Turcii, cari timp de aproape 1000 ani nu se mulțumiau de a lua numai averi și bani dar și copiii dela mame pe cari apoi crescându-i îi făceau cei mai înfricoșați luptatori numiți „ieniceri“.

Banatul și Ardealul cari ședeau sub sclavia ungarului, care nu se mulțumia numai cu bunurile pământoști dar voia să ne ia ce avem mai scump: limba și credința. Eram noi mulți dar ce folos căci hotare trase de dușmani ne despărțiau pe frate de frate.

Mulți voievozi au murit în luptă cu visul desrobirii noastre!

Cel dintâiu domn care izbutește a ne uni pe toți este Mihai Viteazul care la anul 1600 se încoronează la Alba-Iulia ca domn al tuturor Românilor. Nenorocirea e că el este omorât mișește de generalul ungar Basta; astfel din nou suntem răpiți și despărțiți până la anul 1859 când în ziua de 25 Ianuarie atât Românii din Muntenia cât și cei din Moldava, bine înțeles cu ajutorul țărilor puternice Franța, Italia, Anglia, își aleg ca Domn pe Col. Alexandru Ion Cuza.

Unirea micii țări făcută acum 75 ani redevine dorința unei uniri a tuturor fraților de același sânge și prin ajutorul lui Dumnezeu se și înlăptuește în anul 1918 sub domnia gloriosului rege Ferdinand I.

Acolo, unde la 1600 se încoronă Mihai pentru o domnie de numai 3 zile, vine regele Ferdinand I. și se încoronează acum 12 ani peccetluind pentru totdeauna unirea noastră într'o țară mare.

Însuș M. S. Regele Carol al II. în cuvântarea rostită în ziua de 24 Ianuarie printre altele a spus: „Prin unire s'a săvârșit România de ieri, prin ea s'a întregit România de azi, prin unire trebuie să desăvârșim România de mâine“. Iată iubiților care este însemnătatea zilei de 24 Ianuarie pe care noi am sărbătorit-o. Sufletul oricărui Român trebuie să tresară în aceste zile mari ale neamului. Să ne redevine căci sunt 15 ani de când dela Nistru până la Tisa din Carpați și până la mare doina, limba și hora sunt una și aceeași.

Cei 800.000 eroi căzuți pe câmpul de luptă ne vor blestema dacă încă odată lifta dușmană le va neliniști somnul vecinicii amenințând pământul pentru care au murit. Și decât cu acest blestem, mai bine zicem și noi cu poetul:

Murim mai bine'n luptă
Cu glorie deplina
Decât să fim sclavi iarăș
În vechiul nost' pământ.

Religiunea

în lumina marilor cugetători bănățeni.*)

Doamnelor, Domnilor,

Iubită tinerime,

La invitarea Comitetului Despărțământului Astrei din orașul nostru îmi permit să mă prezint înaintea D-voastră cu subiectul: Religiunea în lumina marilor cugetători bănățeni.

Intenția mea este ca să schitez în cele ce urmează activitatea desfășurată în domeniul filosofiei de anumiți bărbați luminați, reprezentanți tipici ai patrimoniului genuin bănățenesc, evidențiind îndeosebi interesul lor pentru problemele noastre religioase.

M'a îndemnat la aceasta venerațiunea și pietatea față de memoria marilor noștri bărbați, fii ai scumpului nostru Bănat, cari cunoștințele lor, munca lor, iubirea lor nețărnută, plină de jertfă și abnegațiune față de tot ce este românesc și bănățenesc, în chip neprecupețit le-au adus jertfă binemiroitoare pe altarul culturii și progresului nostru.

De altă parte, voesc să arăt că în momente critice, la răscurile provocate de curentele mari am avut și noi bărbați, cari cunoscând imperativul exigențelor vitale ale neamului, au știut să ne fie drept faruri de călăuzire.

Doamnelor, Domnilor și

Iubită tinerime, Cluj

În jumătatea a doua a secolului trecut și la începutul celui prezent mari primejdii amenințau existența noastră națională tocmai atunci, când nu numai în ținuturile locuite de noi, cei subjugăți unor stăpâniri oprimate, ci pretutindenea era mai mare nevoie de tărie sufletească și solidaritate națională. Pericolul era foarte mare, căci amenința să cuprindă pătura noastră cărturărească, intelectuală.

În lumea oamenilor de știință era la modă, ba chiar domina concepția materialistă, care, în exagerările sale, nu admitea existența a nimic ce nu este materie, deci nici a lui Dumnezeu. În consecință, religiunea era considerată de o superstiție și oameni de știință numai necredincioșii ateii.

În viața socială, ca consecință a materialismului neînfrănat, prindea din ce în ce tot mai mult socialismul democrat, care ținea asemenea la desrădăcinarea nu numai a religiunii, ci a oricărei tradiții.

În chipul acesta, aceste două mode, nestăvilite, duceau cu siguranță la desnaționalizarea și nimicirea noastră etnică, producând și între noi scepticismul religios, răsturnarea valorilor și anarhia socială.

Primejdia este semnalată de bărbații cu adevărat luminați de pretutindenea. Aceștia nuzesc să convingă spiritele că aceste concepții nu sunt numai greșite, dar și duc la cel mai mare dezastru social. Terenul activității acestora este Filosofia modernă, care este sinteza științelor, este „știința generală care unește într'un sistem unitar cunoștințele generale furnizate de științele speciale“ (Wundt: Einleitung in die Philosophie).

(Urmează)

*) Conferința pâr. prof. *Dimitrie Soceneanu* ținută în cadrele Astrei Duminecă în 11 Februarie 1934. A fost precedată de parntarea fostului președinte Vasile Goldiș, când întreaga asistentă s'a ridicat în picioare.

La o șezătoare bisericească.

Conferință rostită la organizarea F. O. R.-ului în Ciacova la SS. Trei Erarhi, 1934.

Pr. C. Tismonariu

Rațiunea zeificată de revoluția franceză și înveșmântată în haina nemărginirii și a infalibilității, pusă ca centru de gravitate a vieții spirituale în locul lui Dumnezeu, a adus mari perturbări în viața religioasă-morală, deci și în cea socială a omenirii. Biserica în acțiunea ei de spiritualizare a vieții omenești și de îndrumare a sufletului uman către patria cerească, a fost lovită de noii apostoli ai materialismului, cari la început își impuneau punctul de vedere cu forța, iar mai apoi prin cuvânt și slovă.

Astfel adevărurile eterne și mântuitoare ale sf. Scripturi, propovăduite de biserica creștină, au fost declarate de înșelătoare, iar în locul lor au fost recomandate și impuse noile concepții filosofice, cu derivatele lor: ateism, francmasonerie și ca organizație de stat socialismul, ajuns la saturație teoretică prin C. Marx și Engels.

Mișcarea odată pornită cu toate viciile ei seducătoare, dar scuzate și impuse în numele civilizației, trece hotarele Franței și prin iradierea ei de către o bună parte a diriguitorilor vieții sociale, se infiltrază încetul cu încetul în viața orașelor.

O reacțiune din partea bisericilor din apus în contra acestui curent materialist s'a produs, dar ea n'a avut intensitatea recerută. Bifurcarea bisericii în catolică și protestantă, ultima trifurcată încă pe timpul lui Luther; apoi războaiele religioase, dictatura politică exercitată de papi, după ce și-au însușit puterea lumească, precum și amestecul lor în toate instituțiile statelor din apus, sunt tot atâtea realități din cari s'a ținut istoria evului mediu și cari se întorceau în defavorul conducerii bisericii apusene, părăsită de ajutorul laic, de care tocmai acum avea mai mare nevoie.

Valul păgânesc din apus s'a încetățenit și la noi, cu o întârziere apreciabilă pela jumătatea doua a secolului trecut, dar cu o intensitate redusă, cel puțin la început, pentru că alte împrejurări politice și sociale erau la noi, și alta era și este poziția bisericii ortodoxe față de stat și față de neamul românesc și iată de ce:

Noi am fost creștini înainte de a fi români. Românismul s'a altoit pe trunchiul creștinilor depe aceste plaiuri și naționalismul nostru s'a născut și botezat în tinda bisericii ort. rom. Neam și lege! Iată cele două diamante ale ființei noastre, amalgamate și atât de simplu, dar matematic exprimate în cuvintele țaranului bănațean: „Nis de legea românească“. În dureri, năcazuri și bucurii, la înfrângeri și izbânzi, sentimentele de cari eram cuprinși în limba românească și din altarul bisericii ortodoxe se înălțau către Părintele luminilor, dela care vine toată darea cea bună și tot darul cel desăvârșit (rug. amv.)

La frații de peste Carpați, organizarea bisericii se face alături de cea a statului, iar în chemarea lor — biserica și stat — se întregesc reciproc. Inceputurile culturii noastre în jurul bisericii s'au ținut, tipărițele mănăstirilor au scos la iveală cărți bisericești și profane pentru întreg neamul românesc. Pictorul în jurul bisericii a căutat să-și facă penelul nemuritor, iar arhitectul prin ea și-a lăsat opera posterității.

În sfatul domnesc alături de vodă stă și metropolitul, cuvântul unuia se întregeste cu al celuilalt, spre binele poporului credincios, iar când vodă ia drumul pribegiei, nu odată celalalt îl însoțește. Dușmanul țării era și al bisericii și invers, fie că venea în numele semilunei, fie în cel al bisericii catolice pentru estirparea ortodoxiei, fie chiar și a celor de o lege dar de alt sânge, cari în urma forței majore, de care am avut parte, căutau să ne scoată graiul din biserică și administrație.

Legătura sufletească între fiii aceluiaș neam, rezleții pe diferite plaiuri, liberi și sub dominație străină, prin biserică s'a făcut. Din aceeaș cazanie a metropolitului Varlaam și în acelaș graiu se cetea și dincolo și dincoaci de carpați. Pravila lui Matei vodă era normă pentru toți Românii; cărțile rituale eșite din teascurile mănăstirilor dela Neamțul, Râmnic, Govora și altele, se aflau în stratele din biserica fraților liberi, ca și în cele alor de sub dominație străină. Ierarhii noștri la metropolia Ungro-Vlahiei erau hirotoniți și casa Voevodului țării e era deschisă. De acolo veneau încărcăți nu numai cu daruri ci și cu sufletul, pentru învingerea greutăților și ocrotirea păstorilor.

(Urmează)

Instalarea Prea Sfințitului nostru Episcop Vasile se va face după SS. Serbători ale Invierii Domnului, probabil la Dumineca Tomii.

Ș T I R I

Hirotoniri. În catedrala mitropolitană din Sibiu au fost hirotoniți zilele trecute următorii candidați din eparhia noastră: *Nicolae Bojiu* pentru parohia *Câpâl*, *Gheorghe Ienciu* pentru parohia *Dezești*, *Petru Turcan* pentru parohia *Buchin* și *Ioan Vladu* pentru parohia *Prigor*.

Pentru monumentul funerar „Dr. Iosif Iuliu Olariu“ au mai intrat următoarele sume:

Preot Nicolae Popa Foeni	200	Lei
Biserica ort. rom. Foeni	200	„
Preot Alexandru Ioanoviciu Hitiaș	100	„
„ Iacob Dragulescu Biserica-albă	100	„
„ Ioan Goanță Bozovicu	100	„
„ Iacob Crețiu „	100	„
Biserica ort. rom. „	100	„
Alexandru Busa pens. Bozovicu	100	„
Biserica ort. rom. Lăpușnicul-mare	100	„
Preot Zaharia Popovicu Globu-craiova	100	„
„ Grigore Popovicu Globu-craiova	50	„
„ Silviu Novacovicu Bănia	50	„
D-ra Elena Biju Caransebeș	50	„
Biserica ort. rom. Vrâniuț	50	„
Nicolae Bihoiu cand. preot Lăpușn.-mare	50	„
Biserica ort. rom. Topleț	50	„
Preot Alexandru Dorobanțu Topleț	50	„
G. B. inv. pens. Topleț	50	„
Biserica ort. rom. Bârza (filie)	25	„

Total: 1625 Lei

Suma anterioară: 42.596 Lei

Total până de prezent: 44.221 Lei

Pentru „Piatra Scrisă“ locul de pelerinaj de lângă comuna Armeniș a donat Domnul *Alexandru Busa* pens. de stat din Bozovici suma de 100 Lei, care cu mulțumită s'a predat destinațiunei.

In Buziaș parastasul pentru pomenirea lui Emanuil Gojdu l-a făcut Dl Dr Dimitrie Borca, medicul Băilor, cons. on. în secția culturală a Consiliului nostru eparhial. Ca fost stipendist al fundației Dl Dr Borca dă un frumos exemplu de grațitudine pe care îl aplaudăm din adâncul sufletului.

Apel. Dorind să încheiem colecta întreprinsă pentru monumentul marelui cărturar, protosințelul Dr Iosif Olariu, rugăm On. preoțime ca în timpul cel mai scurt să restituie — împreună cu realizările făcute — listele de subscripție.

NOTĂ OFICIALĂ.

Ad. Nr. 373 E. 1934.

În legătură cu dispozițiile publicate în „Foaia Diecezană“ din Nr. 4 a. c. se atrage atențiunea Onor. preoțimi, că amăsurat dispozițiilor în vigoare, Administrațiile financiare vor elibera „bonuri de impozite“ numai acelor preoți cari vor dovedi — prin dovezile cerute — că au achitat în întregime toate impozitele pe anii: 1932 și 1933,34.

În interesul preoțimei se cere să se înainteze de urgență aceste dovezi.

Caransebeș în 17 Februarie 1934.

Consiliul eparhial.

Apel

către toți românii bănățeni și tuturor instituțiilor

După o muncă asiduă de mai bine ca opt ani, publicistul *Ioan Lotreanu* a reușit a ne înfățișa „*Monografia Banatului*“ ce oglindește tot trecutul acestui colț de țară, sbuciumat și adesea cotropit de hoardele barbare.

În alte țări, lucrările de acest gen, sunt subvenționate de instituțiunile de stat, la noi însă, sunt atroțiate toate simțurile; criza, materialismul și indiferența aceasta semnificativă, ne face a deschide liste de subscripție, apelând la cei cari mai au o picătură de dragoste pentru acest pământ, pentru a contribui cu puținul lor, spre a se putea acoperi spesele de tipar a acestei valoroase lucrări, pentru a vedea lumina zilei, cât mai în grabă.

Credem că se vor găsi încă oameni, cari vor sprijini opera pomenită, pentruca Monografia Banatului, să fie tipărită în timp scurt și în condițiuni ireproșabile.

Sumele subscrise se vor trimite pe adresa: *Ioan Lotreanu, publicist în Vinga (jud. Timiș).*

Obiecte bisericesti
dela cele mai renumite fabrici, se află
de vânzare la **Librăria Diecezană.**

Redactor responsabil: Nicolae Cornean.

Poșta Redacției.

Mai multor preoți. Se vede, că ați trecut cu vederea, că prețul abonamentului anual pentru „Foaia Diecezană“ începând cu ziua de 1 Ianuarie 1933 s'a urcat la 240 lei, iar pentru străinătate la 300 lei.

Păr. Văleanu. Articolul l-am publicat întocmai; e just în ce privește starea precară a preoților dela munte, totuș nu trebuie să reiese că cei dela șes sbenghiuesc de țericire, au vile și automobile, iar soțiile lor joacă tennis.

BIBLIOGRAFIE

„*Scrisori către învățători*“ de P. S. S. Dr Grigorie Gh. Comșa Episcopul Aradului. Arad 1934, pagini 48. Prețul 10 Lei plus porto.

Viața de viitor a neamului nostru este strâns legată de munca spirituală a Bisericii în colaborare cu școala și armata. Actuala stare de spirit impunând colaborarea între acești factori, în mod vizibil chiar și pentru cei mai indiferenți, P. S. S. Episcopul Grigorie adresează învățătorilor șapte scrisori, apelând la concursul învățătorilor, pentru remedierea relelor, cari primejduesc sufletul românesc.

Scisorile relevă concepția creștină a vieții, necesitatea educației morale, formarea de coruri bisericesti și colaborarea pe teren cultural. Fiecare scrisoare tratează o temă bine rotunjită, iar una relevă activitatea P. S. Episcop Grigorie în colaborare cu școala, ceea ce în mod vădit atrage interesul reprezentanților școlii de a colabora și cu Biserica.

Preoții noștri au tot interesul a face ca această broșură ieftină să ajungă în mâna învățătorilor, cari sunt cei mai apropiați colaboratori ai lor.

Aviz.

Librăria Diecezană
din Caransebeș

cumpără
ceară curată

cu prețurile cele mai
avantajoase, în orice
cantități.